

L'ESTAT DE LES POLÍCIES AUTONÒMIQUES

Ertzaines, mossos i forals: Una nova credibilitat

Les policies autonòmiques estan presents en tots els esdeveniments socials.

L'article 149 de la Constitució espanyola reserva a l'estat la competència exclusiva en seguretat pública. Al mateix temps, però, permet que les comunitats autònomes creïn les seves policies segons ho estableixi cada estatut.

Acollint-se a aquesta possibilitat, s'han creat fins ara tres policies autonòmiques: l'Ertzaintza, els Mossos d'Esquadra i la Policia Foral navarresa.

Xavier Duran

De les tres, la menys important per nombre d'efectius com per perspectives de futur és la darrera. Respon més que res a una tradició. La Policia Foral havia estat creada el 1928, exclusivament per a la vigilància de carreteres. Se l'anomenà Cos de Policia de Carreteres. El 1941 es dotà d'un reglament i el 1964 passà a denominar-se Policia Foral de Navarra. El 5 de febrer de l'any passat el Parlament navarrès aprovava la Llei Foral de Cossos de Policia. La llei no recollia finalment algunes consideracions aprovades en un principi, com l'exclusivitat en el control del trànsit —esmena introduïda per Eusko Alkartasuna i rebutjada pels socialistes—. Entre les seves funcions hi ha les de garantir la seguretat ciutadana, l'ordenació del trànsit, protecció i auxili de persones i béns, etc. Té pocs efectius i alguna instal·lació envejable, com un túnel de tir per a entrenament dels policies que ha costat més de vint milions de pessetes.

Ertzaintza: una policia per substituir les FSE

Si la Policia foral navarresa respon a una tradició, l'Ertzaintza ha estat una de les exigències polítiques i populars fonamentals. El crit «Que se'n vagin», escoltat repetidament en els darrers anys, adreçat a les Forces de Seguretat de l'Estat, i una ferma voluntat políti-

ca han portat al desplegament de la policia basca. En l'actualitat hi ha 3.400 ertzaines i un projecte de desplegament que portarà a terme la vella aspiració dels nacionalistes: la substitució progressiva de la policia estatal per l'Ertzaintza.

Com correspon a aquest projecte de substitució, la policia basca té moltes competències, algunes de les quals són exclusives. Així, l'Ertzaintza té control sobre el trànsit des d'octubre del 82. Més tard, s'han anat creant comissaries, com les d'Arrassate, Durango, Gernika, Tolosa, Getxo, Zarauz i d'altres. A les zones on hi ha aquestes comissaries les denúncies s'han de fer forçosament a l'Ertzaintza. Això significa un paper actiu d'aquesta policia en la vida ciutadana i evita la duplicitat de serveis, que tot i així es dóna en alguns casos.

Avui ningú no dubta sobre la substitució progressiva. El Parlament Basc va demanar, l'octubre passat, al govern Ardanza que elaborés un document per aquesta substitució. Tots els grups parlamentaris van coincidir que adequació de la policia significa substitució. Fins i tot els socialistes i Alianza Popular van votar a favor que Madrid anés disminuint els seus efectius.

Aquesta substitució progressiva és possible gràcies a les competències que l'estatut els atorga. Així, l'estat només

Illa de Formentera. Oficines 187 i 598 de "la Caixa".

**Som la primera
Caixa d'Estalvis del país.
I la sisena del món.
Però també som molt
petits.**

Polícia i Catalunya: cal donar un pas endavant

Miquel Sellarès*

Al Principat hi ha una particularitat que es repeteix cada quatre anys. I és que la nostra classe política torna a parlar del model policial català i la seguretat ciutadana.

Naturalment, és temps d'eleccions. Avui tothom accepta que hi ha una gran assignatura pendent de la democràcia a nivell estatal i a nivell nacional català: la de la seguretat ciutadana, la de l'adequació de la policia i el poder judicial a la nostra estructura d'estat autonòmic. S'ha de reconèixer el fracàs estatal de la política del PSOE i, encara que em dolgui dir-ho, la manca de voluntat política del govern de la Generalitat del Principat per generar un model nacional de policia, democràtic, civil i català.

Aquesta situació es prolonga durant pràcticament deu anys, però avui, al Principat, que és la perspectiva que millor conec, la situació ha tocat sostre. El caos i la irracionalitat —set nivells de policia i set institucions— han creat una situació límit que només afavoreix la inseguretat ciutadana i aquells que en fan el gran negoci: les empreses privades de se-

guretat, que viuen del desprestigi de la seguretat pública, sigui estatal o nacional.

Davant aquesta situació, fins avui molt poc encoratjadora, es comencen a veure els primers indicis d'una fermesa i voluntat política per part del president Pujol i organitzacions polítiques com Iniciativa per Catalunya, que presenten una molt correcta alternativa. Davant d'aquesta situació és evident que cal donar el gran pas i exigir que després de les eleccions del 29 de maig es defineixi quin és, clarament, el model policial català: el recomanat per l'inoblidable coronel Escofet —traspàs de les FSE a la Generalitat— o el model base —de substitució—. El que no pot seguir és la irracionalitat i la duplicitat actuals.

El pròxim govern de la Generalitat ha de preveure la creació d'un departament d'Interior o, potser millor, d'Interior i Justícia, on es concentrin totes les competències, de la prevenció, la repressió i la reinserció del delinqüent i tota la política de seguretat ciutadana, incloent-hi la Protecció Civil, lluny del macrodepartament

inoperant de Governació, fins ara fracassat per les seves excessives competències. Caldrà també fer retrobar la il·lusió perduda als centenars de policies autonòmics i locals, així com una política adequada vers les FSE per part de les institucions catalanes, que fins ara les han oblidades. Cal que policia i Catalunya no siguin sinònims d'enfrontament o ignorància, i que Catalunya, com a nació i en exercici de la seva sobirania, tingui unes forces de seguretat pròpies.

*Director de la revista «Polícia de Catalunya»

es reserva «vigilància de ports, aeroports, costes i fronteres, duanes, control d'entrada i sortida en territori nacional d'espanyols i estrangers, règim general d'estrangeria, extradició i expulsió, d'immigració, passaports i DNI, armes i explosius, resguard fiscal de l'estat, contraban i frau fiscal a l'estat».

La lluita anti-ETA

No obstant, en alguns casos salta el conflicte, com en la lluita anti-ETA. Aquest aspecte genera de vegades notícies contradictòries. Així, mentre el subsecretari del PSE-PSOE, Juan Manuel Eguigaray, assegurava fa uns mesos que la lluita antiterrorista mai no serà competència exclusiva de l'Ertzaintza, hi ha informacions que parlen de pactes secrets entre el conseller d'Interior del govern basc, Luis María Retolaza, i el ministre Barrionuevo, en què, a canvi de la substitució total de l'Ertzaintza, aquesta lluitaria contra ETA.

Aquesta postura no sembla gaire clara per a alguns. El dirigent del Sindicat Unificat de Policia a Biscaia, Juan de la Torre León, declarava a *ABC* el mes

de setembre que «el poble basc està ben protegit per les FSE —Forces de Seguretat de l'Estat—» i afegia que «la Conselleria d'Interior evita enfrontar-se a ETA». Segons el setmanari *El Globo*, un grup d'ertzaines els havia manifestat que no lluitarien contra ETA. Segons el setmanari, la tercera part dels ertzaines es negava a entrar en aquesta confrontació, perquè consideraven que amb la persecució policial no s'acabava amb ETA, sinó que això era un problema polític.

Sembla que l'actitud d'ETA amb l'Ertzaintza també ha estat de no enfrontament, cosa que no ha evitat la mort de dos dirigents policials a mans d'ETA. Inaki Esnaola assenyalava que si ETA no actua contra l'Ertzaintza és perquè aquesta no actua contra ETA. La mort del superintendent de l'Ertzaintza, Carlos Díaz Arcocha, fou «un cas molt particular, ja que provenia del món militar». D'altra banda, sembla que la mort de Genaro García Andoain, que comandava un grup d'ertzaines que intentaven alliberar el segrestat Lucio Aginagalde, fou rebuda al si d'ETA com un trist accident.

En tot cas, l'Ertzaintza tampoc no rep gaire ajut per actuar contra ETA. «Mai no ens han posat la foto d'un etarra damunt la taula perquè el perseguim», declaren. Per als dirigents de la policia basca, la lluita antiterrorista és informació. I a ells se'ls nega l'accés a l'ordinador de Madrid, que enregistra les matrícules dels automòbils. Des del Ministeri d'Interior s'assegura que els bascos tindran informació quan vagin a les juntes provincials. Però aquests es neguen a anar-hi perquè significaria quedar a les ordres dels governadors civils.

Objectiu: 8.000 ertzaines

Si el presumpte pacte amb ETA és qualificat de ridícul pel mateix Retolaza, ell no nega tampoc que siguin partidaris del diàleg amb ETA. Hi ha altres aspectes que es barregen en aquesta polèmica. Una és l'actitud del sindicat independent de l'Ertzaintza ERNE, que defensa públicament el dret a l'autodeterminació i la negociació amb ETA. Ha estat criticat per ELA-STV, sindicat majoritari a l'Ertzaintza. D'altra

banda, hi ha l'entrada d'homes d'ETA a la policia. Fins ara, set ertzaines han estat detinguts per possible col·laboració amb ETA. Per als dirigents d'ERNE, Euskadi és un país petit i del sector de joves surten tant els militants d'ETA com els membres de l'Ertzaintza. «És lògic —diuen— que ETA infiltrei gent a l'Ertzaintza».

Però per damunt d'aquestes polèmiques hi ha la realitat d'uns passos endavant en matèria de policia. Hi ha envejables cossos d'elit. Els *berroci* són una mena de GEOS bascos. Abans que existís l'Ertzaintza tenien cura de la seguretat en les institucions. Ara estan integrats en la policia basca i d'aquest cos han sortit molts comandaments. Els *beltzak*, d'altra banda, són una unitat d'intervenció immediata. Hi ha 150 *berroci* i 200 *beltzak*, perfectament preparats per l'empresa anglesa Argent.

S'ha previst que en el futur surtin de l'acadèmia diverses promocions que facin arribar la xifra d'ertzaines al voltant de vuit mil. En aquell moment, si les FSE segueixen a Euskadi hi hauria uns 26.000 policies. Massa per a un país que a penes supera els dos milions d'habitants. No sembla haver-hi un altre camí, doncs, que la retirada progressiva de les FSE.

Mossos d'esquadra: un objectiu no primordial

Molt diferent és la situació al Principat, ja que ben diferent és la situació política. La reivindicació d'una policia pròpia no ha estat mai una de les necessitats primordials expressades pel món polític ni tampoc al carrer. El resultat és que les diferències amb l'Ertzaintza són notables. Per la població del Principat correspondria tenir gairebé 10.000 mossos d'esquadra, en proporció als 3.400 ertzaines. En canvi, només n'hi ha 600. És una xifra molt baixa si es pretén formar una policia pròpia.

De tota manera, el model policial encara no ha estat definit. No s'ha decidit si s'anirà al model de la República, tal com recomanava el coronel Escofet, és a dir, el traspàs de l'ordre públic a la Generalitat, o bé el model basc, de substitució progressiva. El ritme lent d'aparició de mossos no sembla portar cap a la segona possibilitat.

Les funcions de la policia autonòmica són, segons l'Estatut, la protecció de persones i béns i el manteniment de l'ordre públic, la vigilància i protecció dels edificis i les instal·lacions de la Generalitat i les altres funcions previstes a la Llei de Forces i Cossos de Seguretat —LFCS—. Precisament aquesta llei és

restrictiva i sorprèn que fos aprovada amb els vots favorables de Minoria Catalana. Tot i això, Miquel Roca ha assenyalat que aquesta llei també permet una lectura positiva i que una llei no és per sempre. Sembla, doncs, que la influència de l'LFCS dependrà de la interpretació que se'n faci.

L'LFCS amplia les competències de la policia catalana amb les següents funcions: vetllar pel compliment de les ordres sorgides de les institucions autonòmiques, vigilar i protegir persones, edificis i dependències de les mateixes institu-

guts en una altra policia no sembla un cos normalitzat.

Coses com aquestes poden frustrar la il·lusió amb què els joves mossos s'han integrat a la policia. Relegats massa vegades a custodiar edificis, sembla arribada l'hora que vagin assumint més competències. S'ha mostrat efectiva, per exemple, la seva actuació en la clausura de moltes rifes il·legals. Però cal formar una policia amb totes les funcions.

La formació dels mossos no és dolenta. Surten de l'Escola de Mollet del

La policia de la Generalitat de Catalunya intervé també en la seguretat ciutadana.

cions, inspeccionar i denunciar tota activitat il·lícita i obligar a l'execució de les disposicions del govern català. Però la seva participació en funcions de policia judicial es farà en col·laboració amb les FSE.

Lliurar els detinguts a les FSE

Aquesta decisió va fer esclatar un conflicte. Els jutges manifestaren que no acceptarien el lliurament de detinguts directament pels mossos d'esquadra, sinó que aquests haurien de portar-los a la policia estatal perquè aquesta els dugués al jutge. S'han succeït les declaracions sobre si els mossos d'esquadra són o no policia judicial. Finalment, hi ha zones del Principat on els mossos poden dur els detinguts al jutge. L'Audiència de Girona ha dit que acceptarà aquests detinguts. Però a d'altres zones no passa el mateix i depèn en cada cas del jutge. En tot cas, una policia que ha de portar els detin-

Vallès. Manca de pressupost i instal·lacions han impedit fins ara crear la veritable Escola Nacional de Policia que el Principat necessita. També hauria estat important que alguns mossos fessin viatges de formació a l'estranger. Tot això no ha estat possible, però els 600 mossos actuals i els que es van formant a Mollet signifiquen un potencial important i una clara esperança de futur.

No sols ha estat una certa manca de voluntat política el que ha impedit avançar la policia autonòmica. La Junta de Seguretat també ha posat entrebancs. Però si fins ara s'ha donat prioritat a d'altres temes, la degradació de la seguretat ciutadana ha portat a la decisió de tirar endavant una policia pròpia. El president Pujol demanava fa poc l'ordre públic per la Generalitat. Hi ha una infraestructura creada i un potencial humà que ho possibilita. Falta, però, definir clarament quin és el model que el Principat vol: el traspàs, com en temps de la República, o la substitució, com en el cas basc. □